

– спів – це психофізичний процес.

Як ми бачимо, вокальні методи навчання викладачів були протилежні, але у О.Мишуги і О.Муравйової було спільні вокально-педагогічні принципи – єдність вокально-технічного та ідейно-художнього образу виконавця.

Таким чином, вокальні методики О.Мишуги і О.Муравйової заклали фундамент подальшого розвитку української вокальної педагогіки, дали поштовх до більш детальної розробки питань теорії та методів вокального виховання співаків. Цим наша українська вокальна школа зобов'язана національним традиціям народного виконавства і професійної церковно-хорової школі, яка зосередила прогресивні думки і методичні пошуки ліпших діячів вокального мистецтва. Тобто, відбувається своєрідне взаємопритягання академічних і народних елементів музично-вокального мислення. Зв'язки між цими явищами настільки зміцніли, що дає нам підставу говорити про оригінальний, своєрідний розвиток української вокальної педагогічної школи на кінець ХІХ – початок ХХ століття.

Використана література:

1. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва. – К.: НМАУ, 1997.
2. Головащенко М. Олександр Мишуга. – К.: «Музична Україна», 1971.
3. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва. – К.: «Муз. Україна», 1985.
4. Назаренко І. Искусство пения. – М., 1968.
5. Мазурін К. Методология пения. – М., 1902.
6. Ученые записки Киевской консерватории (статьи Тессейр М. и Евтушенко Д.) – К., 1957.
7. Філіпенко Г. Олена Муравйова. – К., 1989.
8. Федів Ю., Мозгова Н. Історія української філософії. – К.: Україна, 2001.

Аннотація

Стаття изучает недостаточно исследованные проблемы вокальной педагогики в Украине конца XIX – начало XX столетия под углом новой методологии. Умело проводится краткий сравнительный анализ «серебряного века» с развитием украинской вокальной педагогической школы.

***Мартіросян О.І.
Київський педколедж***

ПОЛІТОЛОГІЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ ТА В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ

Поняття "політологія" утворилося з двох грецьких слів – politike (державні справи) і logos (вчення).

Політична наука як самостійна сфера знань виникає на рубежі

Середньовіччя та Нового часу, коли мислителі почали пояснювати політичні процеси за допомогою "земних", а не релігійно-міфологічних аргументів.

Але як самостійна наука і навчальна дисципліна почала формуватися у другій половині XIX століття.

У визначенні політології є кілька точок зору:

1) Її називають метатеорією політики, яка інтегрує усі галузі наукового знання про політику, політичну філософію, історію політики, політичну соціологію, політичну психологію, політичну географію, демографію.

2) Ототожнюють політологію з політичною соціологією, які, на думку Р.Арона, М.Дюверже, С.Ліпсета, мають однаковий предмет дослідження і використовують ознакові підходи при його дослідженні.

3) Вважають, що політологія як загальна теорія політики досліджує політику як цілісний об'єкт, а її предметом є специфічні закономірності, притаманні лише цьому особливому виду людської діяльності.

4) Трактують політологію як систему закономірностей розвитку та функціонування політичної культури, в межах якої відбувається політична діяльність.

5) Іноді політологію визначають як науку про закономірності історичного розвитку та функціонування демократії, її змісту, місця і ролі у політичному житті суспільства.

6) Поширеним є сприйняття політології як науки, що вивчає політичну систему як сукупність владних інститутів та політичну владу як основу розвитку і функціонування політичної системи.

Фактично політологія – це наука про політику, про закономірності історичного розвитку і випадковості розвитку політичного процесу, про функціонування політичної системи і влади, про сутність, форми, методи діяльності суб'єктів політики.

Як навчальна дисципліна, політологія, так само як і історія включає у себе такі основні дидактичні одиниці: предмет політології та її методологія; історія світової політичної думки; розвиток політичної думки в Україні; теорія владних і владних відносин; політична система суспільства; політична культура; політичні партії та партійні системи; історичний портрет лідерів; політичні еліти та лідерство; світовий політичний процес; політичне прогнозування.

Швидкі зміни, що відбуваються останнім часом у суспільстві, а також постійне збільшення наукової інформації роблять надзвичайно активною проблему оновлення змісту політичної освіти.

Цю дуже важливу сутність відображають навчальні дисципліни:

політологія і історія.

Головними напрямками такого оновлення і поєднання, на думку спеціалістів, є її історичність, гуманітаризація та інтеграція.

На перших етапах свого розвитку політологія формувалась як державотворча дисципліна, покликана вивчати цілі і функції державних і політичних феноменів, інститутів і процесів. Однак згодом дослідники політичної сфери суспільства дійшли розуміння, що аналіз самих лише правових аспектів політичного життя не дає повної картини соціально-політичних процесів і явищ, які відбуваються в суспільстві. Це пов'язано, насамперед, з тим, що, окрім правових норм-регуляторів функціонування політичної сфери суспільства, існують ще й соціальні та психічні норми-регулятори.

Скажімо, порівнюючи структуру президентсько-парламентських інститутів в Туреччині та Індії лише на основі формально-правового підходу, можна було б сказати, що різниці між політичними системами цих країн практично не існує. Але якщо доповнити цей аналіз домінуючими в цих країнах конфесіями (соціальні регулятори) та ментальними (психічними) характеристиками, то можна переконатися в тому, що ці політичні системи є дуже різні.

Таким чином, перехід політологів на ширші рейки досліджень політичної сфери суспільства сприяв залученню понятійно-категоріального апарату та методологічного інструментарію таких наук, як соціальна психологія, соціологія, етнографія, антропологія, політична географія та багатьох інших, що "спеціалізувалися" на дослідженні прикордонних до політології аспектів.

У цілому ж виокремлення політології як самостійної науки відбулося після виокремлення політики як самостійної сфери людської діяльності, що передбачало розмежування таких понять, як "політичне суспільство" і "громадянське суспільство".

Сучасна політологія використовує надбання багатьох суспільних наук і, своєю чергою, дає поштовх для розвитку останніх. Загальні уявлення про зв'язки політології з іншими науками дає схема, зображена на таблиці.

Теорія держави і права.

Наука про державу формулює положення про формальні організаційні структури державної влади і зв'язки між ними, загальні закономірності розвитку держави і права. Вона дає теоретичний (типи певних правових рішень, їх зв'язки з інтересами різних суспільних груп) і емпіричний матеріал щодо конкретних правових рішень і чинників, що їх викликали.

Іншими словами, право окреслює загальні рамки діяльності держави та

інститутів суспільства, пов'язаних з реалізацією державної влади.

Виходячи з такого розуміння категорії держави, остання є однією з найважливіших у політології, тим більше, що вона й сама виникла на базі права. До речі, право, яке дістає свою реалізацію у вигляді законів, урядових та судових рішень, адвокатських документів, з'явилося водночас з появою суспільства і держави як таких.

Одним з перших правових актів, що дійшли до нашого часу, є Кодекс вавилонського царя Хаммурапі (XVII ст. до н.е.), який, до речі, напам'ять вчили школярі цієї стародавньої держави.

Кодекс (вощена дощечка для письма) афінянина Драконта із збіркою положень звичаєвого права (VI ст. до н.е.) свідчить про запровадження в ті далекі часи нормативного судочинства у Стародавній Греції.

Високий рівень розвитку права був досягнений і в Стародавньому Римі. Наприклад, Кодекс візантійського імператора Юстиніана (V ст. до н.е.) упродовж століть слугував основою для розвитку аналітичного правознавства. А останнє, своєю чергою, дало поштовх розвитку правової соціології, яка була конституційована вже в наші часи.

Власне поняття теорії права пов'язане з ім'ям Д.Остіна, який 1832 року видрукував книгу "Читання з юриспруденції". Зрозуміло, що політологія, особливо у своєму розділі теорія політики, дуже активно використовує понятійний апарат теорії права, оскільки рівень розвитку правових норм регуляції суспільного життя є водночас і показником якісного стану розвитку суспільства. Саме тому за правовими актами минулих епох (Законами XII таблиць – Стародавнього Риму, Законами Ману – Стародавньої Індії, Руської Правди – Київської Русі-України, Кодексом Наполеона – Франції) можна досліджувати характер суспільно-політичних відносин, соціальних настанов тощо.

Економія.

Предметом аналізу економії є процеси виробництва, розподілу і обміну матеріальних благ. Зрозуміло, що такий аналіз неможливо здійснити без категоріального і методологічного апарату економії, одна з частин якої вивчає економічні процеси у поєднанні з політичними (політична економія). Ці процеси розглядаються у контексті втручання держави до економічної сфери суспільства (завдяки реалізації економічної, суспільної, соціальної політики).

Ця робота уможлиблює виявити економічну генезу більшості політичних процесів, дослідити механізми формування суспільних груп та основних систем господарських інтересів.

Філософія.

Створюючи загальну картину світу, філософія дає поштовх для предметних рішень у сфері науки про політику, які конкретизуються у політичній філософії. Остання займає міцні позиції у структурі політичної науки.

Використання у політиці принципів діалектики сприяє розкриттю її сутності, взаємин з іншими соціальними явищами, економічної і духовної ролі, місця у системі соціальних цінностей.

Особливе значення у політології мають теоретико-пізнавальні і методологічні рішення, які дають загальні поняття про принципи і умови пізнання. Важливу роль також відіграють такі розділи філософії як етика, онтологія тощо.

Наприклад, етика створює базу даних і узагальнень про системи цінностей, норм, оцінок, зразків поведінки людей у процесі політичної діяльності. А онтологія віддзеркалює, створює картину буття.

Політична філософія у найширшому розумінні є розділом філософії, який з'ясовує концепти, що є базовими для дослідження суспільства, держави, права тощо.

У вузькому розумінні під цим терміном вбачають дослідження базових понять лише політичної діяльності.

Академічне застосування цього терміну позначає аналіз базових концептів політичних доктрин, теорій або політичної науки взагалі. Як наслідок, філософське тлумачення політичних концептів дає змогу удосконалити методологічну базу політичних теорій, що є стратегічно важливим для розвитку політичної науки взагалі.

Чим же відрізняються підходи філософії зокрема? Насамперед тим, що філософія пізнає природу явищ і речей в цілому, а політична філософія зупиняє свою увагу на сутності природи політичного світу (добро – зло, справедливість – несправедливість, збереження – зміни, схвалення – засудження тощо).

Соціологія.

Загалом об'єктом дослідження соціології є громадянське суспільство, а політології – суспільство політичне.

Та чи можливо роз'єднати ці поняття, які надзвичайно переплетені і взаємопов'язані?

Соціологія постачає науці про політику дані щодо функціонування суспільства як цілого, про групи, що входять до нього, суспільні (політичні) відносини між ними.

У теоретичному сенсі політолог може знайти для себе матеріал, що дасть

змогу розібратися у типології суспільних зв'язків, механізмах їх виникнення, картинах формування потреб у зв'язках у межах великих суспільних груп, а також у межах системи, яка забезпечує задоволення цих потреб.

Крім того, політологія може скористатися описом впливу поведінки дрібних структур (так званих неосновних груп) на поведінку великої суспільної групи та її керівництва.

Надзвичайно важливими є методологічні розробки соціології стосовно проведення емпіричних досліджень і, насамперед, опитувань громадської думки.

Все це дає підстави говорити про те, що соціологія є однією з найближчих до політології дисциплін. Свідченням цього є існування політичної соціології, яка виникла на перетині соціології і політології.

Політична соціологія кваліфікується як галузь соціології, що власними методами досліджує громадянське суспільство в його взаємодії з державою (політичним суспільством).

Предмет політичної соціології є темою незакінчених наукових дискусій, серед яких виділяються три основні погляди:

1. Предметом політичної соціології є політична влада, форми і методи її функціонування й розподілу в державне організованому суспільстві. Останні розглядаються одночасно і в поєднанні з вивченням політичної свідомості, інтересів і поведінки індивідів, соціально-станових груп, етнічних спільнот та їх інституцій.

2. Предметом політичної соціології є соціальні аспекти і механізми функціонування влади та соціологічне пояснення її проявів.

3. Предметом політичної соціології є вивчення суспільства в його взаєминах з державою, взаємин між соціальним устроєм і політичними інституціями, які розглядаються як феномени соціальної структури. Наостанок відзначимо, що провідна роль в утвердженні політичної соціології належить К.Марксу і М.Веберу. Перший запровадив соціально-класовий аналіз політичних феноменів, а другий — вивчення політичних інститутів як самостійних чинників соціальних змін.

Психологія.

Психологія аналізує внутрішній, духовний світ людини, а відтак є дуже важливою для аналізу ролі суб'єктивного чинника у політичних процесах, політичній діяльності, для дослідження політичної культури та ментальності людей, соціальних груп, етносів, націй тощо, які беруть участь у політичному житті суспільства.

Особливе місце належить соціальній психології, яка вивчає закономірності

поведінки і діяльності людей, що зумовлені їх перебуванням у складі соціальних груп зі специфічними психологічними характеристиками.

У західній соціальній психології, яка розвивається в основному в межах експериментальної концепції, більшою мірою досліджуються структура і динаміка малих груп, форми взаємодії людей, типи міжособистісних відносин, впливу груп на індивіда, формування соціальних настанов особистості, способи прийняття групових рішень, особливості комунікації тощо.

Марксистська традиція передбачає дослідження закономірностей спілкування і взаємодії людей, соціальну психологію груп, особистості та ін.

Найбільш наближеною до політики є галузь психології, яка отримала назву політичної.

Політична психологія досліджує соціально-психологічні компоненти політичного життя суспільства, які формуються на рівні політичної свідомості націй, станів, соціальних груп, урядів, окремих особистостей. Особливого значення набувають ці дослідження під час вивчення громадської думки, політичної соціалізації, конфліктів, електоральної поведінки тощо.

Виокремлюють два основні напрями розвитку політичної психології: внутрішньо- і зовнішньополітичні, але особливе місце посідають дослідження психологічних аспектів політичного лідерства. Засновником політичної психології вважають Г.Лассуела, який 1930 р. видав книгу "Психологія і політика" (296), а 1950 р. у співавторстві з А.Капланом "Влада і суспільство".

У сучасній політичній психології сформувалися такі напрями дослідження: вивчення громадської думки, психобіографії та психоісторії, мас-медіа та комунікацій, організаційної та групової динаміки, масового вибору, етнокультурні досліді, політична соціалізація, ухвалення політичних рішень, політичне лідерство, політичний когнітивізм, аналіз конфліктів, біополітика тощо.

Історія.

Історія майже повністю перебуває в зоні особливої уваги дослідників політичної сфери суспільства, оскільки, вивчає реальні історичні процеси й різні погляди на них різних людей, досліджує історію політичної думки. Вона є надзвичайно важливою для політології, передусім для вивчення політичної історії, аналізу генези сучасної політики, її зумовленості подіями і процесами минулого.

Інакше кажучи, історія сприяє використанню генетичних і функціонально-генетичних пояснень під час дослідження політичних подій та явищ, і це є дуже суттєвим для політології.

Географія.

Географія вивчає розташування у просторі певних об'єктів і явищ і має розділи, які тісно пов'язані з аналізом політичних процесів: економічну і політичну географію.

Економічна географія робить особливі акценти на просторовій зумовленості економічної діяльності та її наслідках для навколишнього середовища, показує природні основи формування дій суб'єктів політики, географічних детермінант зовнішньої політики та міжнародних відносин (геополітика).

Політична географія, яка розвивається у межах соціально-економічної географії, вивчає просторову організацію політичного життя суспільства (кордони, політико-територіальний поділ і т.д.), територіальні співвідносини політичних сил у зв'язку зі специфічними впливами соціально-економічних чинників, насамперед географічних особливостей розвитку виробничих сил і виробничих відносин.

Таким чином, можна констатувати, що політична географія вивчає територіальні аспекти політичного життя суспільства, що розглядається як сукупність багатьох явищ, процесів, суспільних інститутів.

Формальні науки.

Вони не вносять до політології свого специфічного предметного змісту. Такі науки як теорія систем, кібернетика, статистика, логіка, методологія тощо дають політології форму, кількісне вимірювання, конструкції подання наукових повідомлень з погляду абстрактних тлумачень політичних явищ і процесів.

Формальні науки сприяють цілісному і динамічному розумінню явищ (наприклад, кібернетичні моделі політичних систем), аналізу умов процесів втілення ідей і концепцій у практику (праксеологія).

Проблема оновлення і інтеграції змісту освіти набула особливо важливого значення у зв'язку з тим, що його оновлення передбачає включання в цей зміст не тільки нової інформації з традиційних шкільних предметів, таких як: історія, правознавство, українознавство, естетика, а й нових наук і галузей знань, які раніше не вивчалися в школі, це такі дисципліни: політологія, релігієзнавство, основи філософії, соціологія.

Таке розширення змісту освіти не може здійснюватися чисто механічно, шляхом простого додавання до вже існуючих навчальних курсів і предметів, це призведе до перевантаження старшокласників, а розв'язана може бути шляхом інтеграції та гуманітаризації.

Не випадково у Законі України "Про освіту" та "Державній національній

програмі "Освіта" (Україна XXI століття) наголошується на необхідності створення і запровадження інтегрованих шкільних курсів з різних навчальних предметів.

В останні десятиліття розробкою соціально-гуманітарною інтеграцією освіти активно займалися українські педагоги В.П. Андрущенко, Н.М. Бібік, С. У. Гончаренко, А. Й. Сиротенко, В. Ф. Моргун, М. М. Закович, В. А. Рижко.

Окрім питання цієї проблеми розглядалися у працях В.М. Мадзігона, М. Б. Євтуха, В. І. Бондара, І. Д. Бега, І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало, О.В. Сухомлинської.

У системі Академії педагогічних наук і міністерства освіти України були створені спеціальні підрозділи, які займалися дослідженням і оновленням цієї проблеми.

В останні роки все більшого визнання набуває також концепція світоглядної освіти, що є науково-теоретичною основою інтеграції історії і політології та різних форм соціально-історичного досвіду.

Зараз гостро стоїть питання про необхідність включення в зміст шкільної освіти різноманітних знань про суспільство: філософських економічних, політологічних, правничих, культурологічних, демографічних та етнографічних.

В коледжах, технікумах і училищах на відміну від середніх шкіл це питання вирішується більш творчо і організовано, так як тут викладаються такі навчальні дисципліни як політологія, соціологія, основи філософії, релігієзнавство, вікова психологія, педагогіка, основи економічних знань.

Саме при об'єднанні суспільствознавчих курсів, навчальних дисциплін на перше місце виходить суспільно-наукова картина світу, що є вищою формою інтеграції знань про суспільство.

Для старшокласників середніх шкіл та студентської молоді коледжів, технікумів і училищ, суспільно-наукова картина світу повинна бути науково-теоретичною основою моделювання гуманітарного та суспільствознавчого напрямлення в освіті.

Приклад інтегрованих шкільних курсів:

1. "Основи християнської етики".
2. "Я і Батьківщина".
3. "Вступ до світу ідей".
4. "Філософія для дітей".
5. "Світ і людина"
6. "Світ сучасної людини".

7. "Основи суспільствознавства".

Політологія так само як і історія взаємодіє з цілою низкою суспільних наук, предметом дослідження є окремі аспекти політологічного напрямлення.

Це:

- політична філософія і соціологія,
- політична географія і історія,
- політико-правова наука,
- політична етика,
- політична антропологія та етнографія.

Крім того, політологія як навчальна дисципліна, так само як історія, правознавство, і суспільствознавство виконує ряд теоретичних і практичних функцій.

Найважливішими є світоглядна функція, що утверджує цінності, ідеали, норми, які характеризують цивілізовану політичну систему та функція політичної соціалізації яка забезпечує процес включення людини в політичну сферу життя суспільства і формування певного типу політичної культури.

"Наука в політиці, є мистецтво," останнє, як стверджує П. Пікало "допомагає пізнати істину".

Мета гуманітарно-інтегрованих курсів – це виховання соціальної активності у молоді, підготовка до свідомого вибору стилю життя, вироблення відповідальності за те, щоб зробити світ більш безпечним, справедливим і рівноправним.

Головний предмет вивчення – суспільство – повинен зберігати свій цілісний характер. Така цілісність забезпечується шляхом соціально-гуманітарної інтеграції в контексті вивчення суспільствознавчих предметів. Це – культура, національний та інтернаціональний розвиток, екологічні проблеми, права людини, світогляд людини.

Таким чином можна сказати, що використовуються ідеї та програми полікультурної освіти, які підтримуються ЮНЕСКО та іншими міжнародними організаціями.

Саме це оновлення і дає змогу для школярів і студентів розглядати суспільно-наукову картину світу як шлях самовизначення і самореалізації особи. Це пізнання та освоєння історії світової культури. Це формування своїх знань, мислення та морального самовизначення.

Саме цим змістом і розкривається соціально-гуманітарний напрямок дисципліни політології в контексті вивчення історії, суспільствознавства та правознавства.

Аннотація

В статті досліджується проблема оновлення змісту політичного виховання. Дано аналіз політології в системі соціально-гуманітарних знань, розглянуто концепцію соціально-гуманітарної інтеграції в контексті вивчення суспільствознавчих предметів.

Орлова Н. І., Феденко О.О.
Київський національний економічний університет

РОБОТА З ПЕРІОДИЧНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Робота з періодичною літературою англійською мовою має складати важливу частину додаткового навчального матеріалу. Вдало організована робота, що систематично ведеться з економічними статтями з газет та журналів розширює можливості викладання в досягненні комплексної виховної та загальноосвітньої мети.

Читання газети англійською мовою під керівництвом викладача розширює світогляд, знайомить з країною, мову якої вивчають, привчає студентів протиставляти і оцінювати факти і події економічного характеру у нас в країні та за кордоном.

Працюючи з газетою, викладач ставить важливу практичну мету – навчити студентів читанню текстів з суспільно-політичної та економічної літератури. Читаючи газету англійською мовою, студенти навчаються отримувати інформацію з тексту оригіналу, набуваючи навичок інтуїтивного сприймання іномовного тексту з безпосереднім розумінням змісту без його перекладу.

Читання газети сприяє також закріпленню і розширенню лексики студентів і оволодінню граматичними структурами англійської мови. Таким чином, систематична робота з періодичною літературою – це ефективний засіб набуття і закріплення необхідних мовних вмінь і навичок для практичного оволодіння мовою.

Статті економічного змісту в цілому підбираються з українських газет та журналів, таких як "Kiev Post", "Eastern Economist", "Ukrainian Business Journal", "Panorama Ukraine", "Welcome Ukraine", "The Ukrainian", "Ukrainian Industrialist", а також англійських видань журналу "The Economist", "Financial Times", та інших.

Працюючи з газетними статтями дуже важливо ознайомлювати студентів з мовою газети, що має певну специфіку, що відрізняє її від мови художньої або